

УДК 339.144

О. В. Гамова,
к. е. н., доцент кафедри ОАОА, Запорізька державна інженерна академія
І. А. Козачок,
старший викладач ОАОА, Запорізька державна інженерна академія
Т. Ю. Ашифіна,
магістр, кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
Запорізька державна інженерна академія

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ "БЗ ЗБВ"

O. Gamova,
Candidate of economic sciences, Assistant professor of the Chair of Accounting and Auditing, Zaporizhzhia State Engineering Academy
I. Kozachok,
Senior Lecturer, Department of Accounting and Auditing, Zaporizhzhia State Engineering Academy
T. Ashifina,
Master, Zaporizhzhia State Engineering Academy

IMPROVEMENT OF INVENTORY ACCOUNTING AND ASSESSMENT OF FINANCIAL CONDITION ON THE ENTERPRISE

У статті узагальнено підходи до визначення сутності виробничих запасів. Вивчено методичні підходи щодо обліку виробничих запасів та оцінки фінансового стану підприємства, запропоновані напрями його вдосконалення.

The article generalizes approaches to the definition of the essence of production stocks. The methodical approaches to inventory accounting and assessment of the financial condition of the enterprise have been studied, the directions of its improvement have been proposed.

Ключові слова: облік, виробничі запаси, оборотні активи, баланс, рахунки, оцінка, аналіз, фінансовий стан, коефіцієнти, підприємство.

Key words: accounting, production stocks, current assets, balance, accounts, estimation, analysis, financial status, coefficients, enterprise.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Виробничі запаси — сировина, матеріали, напівфабрикати, паливо, комплектуючі вироби тощо є предметами праці, без яких неможливо здійснення виробничого процесу, особливістю яких є те, що вони використовуються у кожному виробничому циклі та здійснюють перенос своєї вартості на собівартість готової продукції, таким чином складаючи значну питому вагу від усіх матеріальних витрат у структурі собівартості продукції. У зв'язку з чим має велике значення раціональне та ефективне їх використання на підприємстві. Таки показники, як собівартість, прибуток, рентабельність продукції, залишки виробничих запасів у складі оборотних коштів, темпи їх обігу розраховуються на підставі даних фінансової звітності та дають оцінку фінансового стану промислового підприємства, який залежить від об'єктивності і повноти представлення господарських операцій з використанням виробничих запасів в обліку. В умовах ринкового господарювання ті підприємства, які ведуть облік та аналіз виробничих запасів, приймають раціо-

нальні рішення відносно їх використання, знаходяться у більш економічно-вигідному статусі. У зв'язку з чим значні вимоги висувуються як до економічної інформації щодо фінансового стану, руху виробничих запасів, так й до їх методики обліку на підприємстві. Тому облік виробничих запасів та оцінка фінансового стану підприємства потребують подальших досліджень та удосконалення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням проблем обліку виробничих запасів та оцінки фінансового стану підприємства займалися такі видатні науковці, як Азаренкова Г.М., Бабіч В.В., Безруких П.С., Василенко Ю.А., Голенко О.М., Журавель Т.М., Іваниєнко В.В., Кулаковська Л.П., Кужельний М.В., Ловінська Л.Г., Довга Т.А., Федченко Т.В. та інші. Але незважаючи на достатню кількість досліджень і публікацій потребує більш детального визначення термін "виробничі запаси", висвітлення теоретичних

Таблиця 1. Визначення терміну "виробничі запаси" в науковій літературі українськими та зарубіжними вченими

Автор	Визначення
1	2
Іванисенко В.В. [6]	виробничі запаси - це матеріальні ресурси, що знаходяться на складах фірми (сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, що комплектують вироби, паливо і пальне, тара і тарні матеріали, запасні частини для ремонту, інструменти та ін.), призначені для виробничого споживання, але що ще не поступили у виробництво
Швец І.Б. [17]	виробничі запаси є матеріальними оборотними активами підприємств, є головною умовою здійснення необхідного виробничого процесу
Безруких П.С. [3]	виробничі запаси це різні речові елементи виробництва, що використовуються в якості предметів праці у виробничому та іншому господарчих процесів
Пушкар М.С. [12]	виробничі запаси це запаси засобів виробництва, які знаходяться на складах суб'єкта господарювання і необхідні для забезпечення безперервного виробничого процесу, причому це лише ті предмети праці, які ще не задіяні у процесі виробництва і зберігають свою натурально-речову форму
Новодворський В.Д. [11]	складовою виробничих ресурсів є матеріальні ресурси, які являють комплекс речових елементів, що призначені для обробки в процесі виробництва за допомогою засобів праці
Кужельний М.В. [7]	виробничі запаси це мінімальний запас предметів праці, необхідний для виробничого процесу, таким чином, не розкриває економічну природу виробничих запасів
Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. [1]	Виробничі запаси включають сировину, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб
Бабіч В.В., Сагова С.В. [2]	Виробничі запаси - це предмети праці - сировина, матеріали, комплектуючі вироби, паливо тощо, з яких або за допомогою котрих виготовляється продукція, виконуються роботи, надаються послуги
Стельмашук А.М., Смоленюк П.С. [14]	Виробничі запаси є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства, вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємства різних сфер діяльності; при визначенні результатів господарської діяльності підприємства та при висвітленні інформації про його фінансовий стан
Чебанова Н.В., Василенко Ю.А. [16]	Виробничі запаси - матеріальні ресурси (засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності), необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, які зберігаються на складах або в інших місцях з метою їх подальшого використання
Ловінська Л.Г., Жилкіна Л.В., Голенко О.М. [10]	Виробничі запаси - це активи підприємства, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання підчас виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством
Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. [8]	Виробничі запаси - це предмети праці, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством

аспектів удосконалення обліку виробничих запасів на промисловому підприємстві, а також оцінки фінансового стану з точки зору використання виробничих запасів.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є обґрунтування та розробка пропозицій щодо вдосконалення діючої практики обліку виробничих запасів та оцінки фінансового стану підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблеми обліку та аналізу виробничих запасів, оцінки фінансового стану турбують сьогодні багатьох вчених-економістів, питання обліку яких, після переходу до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, досліджені не повністю. Неоднозначність підходів до визначення суті поняття "виробничі запаси", їх класифікації з урахуванням галузевої специфіки, організації обліково-аналітичного забезпечення є головними питаннями.

Аналіз визначення терміну "виробничі запаси" в науковій літературі українськими та зарубіжними вченими представлено в таблиці 1.

Узагальнюючи думки різних економістів-науковців, можна відмітити, що суть виробничих запасів як об'єктів обліку полягає у тому, що виробничі запаси — це сукупність предметів праці, які знаходяться у складі оборотних активів у вигляді запасів основних та допоміжних матеріалів на складах, а також палива, запасних

частин, зворотних відходів, тари та інших матеріалів, які призначені для використання як у виробничому процесі, так і для будь-яких інших потреб підприємства, у кожному операційному циклі передаючи свою вартість на собівартість готової продукції, робіт, послуг, облік яких ведеться на рахунках другого класу.

Досліджуючи літературні джерела, можна стверджувати про існування єдиного підходу до ролі та значення аналізу виробничих запасів підприємства (табл. 2).

Погляди вчених-економістів на мету, задачі та напрями аналізу виробничих запасів підприємства представлені в таблиці 3.

Проаналізувавши наведені підходи авторів, очевидно що аналіз виробничих запасів підприємства відіграє важливу роль при оцінці фінансово-господарської діяльності підприємства, оскільки слугує джерелом інформації для прийняття своєчасних, ефективних та раціональних управлінських рішень.

Необхідною складовою бухгалтерського обліку виробничих запасів на ТОВ "БЗЗБВ" є розробка механізму управління документообігом, що забезпечує: стабільність роботи бухгалтерської служби; чіткість руху та оперативність обробки документів з обліку виробничих запасів; своєчасність прийняття управлінських рішень щодо надходження та використання виробничих запасів підприємства.

Для здійснення обліку виробничих запасів на ТОВ "БЗЗБВ" розробляється проект, який регламентує облік у певних умовах функціонування підприємства (табл. 4).

Таблиця 2. Основні підходи до ролі та значення аналізу виробничих запасів на підприємстві

№ з/п	Автор	Визначення
1	2	3
1	Андрос С.В.	Одним з головних інструментів дослідження внутрішньовиробничих резервів економії та раціонального використання виробничих запасів на підприємстві є економічний аналіз
2	Багрий К.Л.	Важливе місце у вдосконаленні економічної системи управління та покращення рівня роботи посідає аналіз, якому властивий потужний арсенал способів та прийомів дослідження господарських процесів за будь-який відрізок часу, що сприяє підвищенню оперативності управління
3	Білик М.С., Кіндрацька Г.І., Кобилох О.Я.	Аналіз запасів як філософія обґрунтування відповідних рішень з урахуванням минулих тенденцій, поточного стану та можливостей прогнозування напрямів розвитку підприємства набуває особливого значення
4	Герасимчук З.В.	Аналіз діяльності підприємства потрібно виконувати, оскільки неможливо успішно вести господарську діяльність без ощадливого використання виробничих запасів
5	Кашена Н.Б., Цуканова О.В.	Вирішення проблем ефективного управління виробничими запасами підприємства неможливо без всебічної оцінки їх наявності та ефективності використання, а це в свою чергу потребує дієвих методик аналізу
6	Федченко Т.В., Махов М.С.	У структурі собівартості продукції виробничого підприємства найбільшу питому вагу займають витрати виробничих запасів, тобто матеріальні витрати. Тому аналіз використання виробничих ресурсів має дуже важливе значення. Він дозволяє виявити тенденції зміни обсягів витрачання виробничих запасів і показників ефективності їх використання, оцінити реальність встановлених на підприємстві норм і нормативів витрачання матеріалів на одиницю виробу
7	Юшко Т.І., Одажіу Т.Г.	Аналіз матеріальних запасів має велике значення як у виробничому, так і у фінансовому аспектах. Використання запасів підпорядковане єдиній меті – забезпеченню безперервного процесу виробництва та реалізації продукції. Ефективне управління запасами на основі аналізу дозволяє знизити тривалість виробничого та всього операційного циклу, зменшити поточні витрати на їх збереження, визволити з поточного господарського обороту частину фінансових засобів, реінвестуючи їх в інші активи

Джерело: [5].

Таблиця 3. Погляди вчених-економістів на мету, задачі та напрями аналізу виробничих запасів підприємства

№ з/п	Автор, джерело	Мета, задачі, напрями аналізу
1	Мельничук В.М. Основи економічного аналізу: навчальний посібник. – К.: «Кондор». – 2003. – 128 с	Мета аналізу показників використання виробничих запасів полягає в зниженні частки матеріальних витрат у собівартості продукції. Для характеристики ефективності використання виробничих запасів застосовується система узагальнюючих і приватних показників: матеріаловіддача, матеріалоємність, коефіцієнт співвідношень темпів росту обсягів виробництва і матеріальних витрат у собівартості продукції, коефіцієнт використання виробничих запасів
2	Анализ хозяйственной деятельности в промышленности. – II – видання / Под ред. В.И. Стражева. – Минск: Университетское, 2002. – 267 с.	Основні задачі аналізу матеріальних запасів на промисловому підприємстві полягають у забезпеченні щоденного дослідження їх надходження, збереження на всіх етапах руху, аналіз та планування норм необхідних запасів, використання матеріальних запасів у виробництві на базі технічно-обґрунтованих норм їх використання. За допомогою аналізу використання матеріальних ресурсів можливим стає своєчасне виявлення матеріальних запасів та їх залишків, які у подальшому підлягають реалізації у відповідності з чинним порядком, що і розроблено на підприємствах
3	Поплюйко А.М. Оцінка виробничих запасів при їх використанні // Збірник наукових праць черкаського державного технологічного університету. – № 1. – Черкаси: ЧДТУ, 2002. С. 55–63.	Систематичний аналіз використання матеріальних ресурсів на машинобудівних підприємствах може бути за такими напрямками: всебічне вивчення сукупності факторів, які є носіями резервів економії матеріальних ресурсів; аналіз змін витрат на матеріали за рахунок окремих факторів, використовуються методи індексного аналізу (індекси питомого використання кожного з видів виробничих запасів, індекси виконання норм використання виробничих запасів); аналізуються показники загального використання виробничих запасів у цілому по підприємству, показники питомого використання різних видів матеріалів на виробництво окремих видів продукції підприємства, показники динаміки норм використання окремих видів виробничих запасів (за допомогою методу динамічних рядів)
4	Дерев'янок С. Проблема оцінки матеріальних цінностей в сучасних умовах // Агрокомпас. – № 11. – 2003	Для того, щоб визначити, якою мірою підприємство забезпечене матеріальними ресурсами, необхідно вивчити порядок розрахунку й обґрунтованість договорів про поставку матеріальних ресурсів, умови поставок; визначити характер виробничих матеріальних запасів і зміну їх структури; перевірити обґрунтованість норм виробничих запасів і потреби в матеріальних ресурсах; виявити можливості зменшення виробничих запасів і потреби в матеріальних ресурсах; розробити заходи щодо зниження наднормативних і зайвих запасів матеріалів

Джерело: [15].

Таблиця 4. Проект, який регламентує облік виробничих запасів на ТОВ "БЗ ЗБВ"

Складова частина проекту	Зміст складової частини
Загальна частина	Перелік нормативних документів з обліку виробничих запасів. Методи кількісно-сортового обліку виробничих запасів. Методика оцінки виробничих запасів. Склад постійної інформації з обліку виробничих запасів
Номенклатура виробничих запасів	Розробка номенклатури виробничих запасів. Розробка облікових цін виробничих запасів. Оформлення номенклатури – цінника виробничих запасів
Організація складського обліку запасів	Організація книг або карток складського обліку виробничих запасів. Складання сальдових відомостей та матеріальних звітів про рух запасів
Документування операцій з руху запасів	Складання робочих інструкцій по заповненню документів і графіків документообігу запасів
Бухгалтерський облік запасів	Організація аналітичного й синтетичного обліку запасів відповідно до прийнятої на підприємстві форми обліку
Організація праці матеріального відділу бухгалтерії	Розробка посадових інструкцій, індивідуальних графіків облікових робіт, а також структурних графіків облікових робіт матеріального відділу бухгалтерії

Таблиця 5. Елементи облікової політики по виробничих запасах ТОВ "БЗ ЗБВ"

Назва елементів облікової політики	Варіанти методів оцінки і обліку запасів
Поріг суттєвості	Встановлюється поріг суттєвості для оприбуткування виробничих запасів на баланс
Одиниця обліку запасів	Найменування; однорідна група (вид)
Методи оцінки вибуття запасів	Ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу
Методи обліку транспортно-заготівельних витрат	Порядок обліку (ідентифіковано чи загалом) і розподілу транспортно-заготівельних витрат; окремий субрахунок обліку транспортно-заготівельних витрат

Рис. 1. Структура коду та рахунки аналітичного обліку виробничих запасів на ТОВ "БЗ ЗБВ"

У наказі про облікову політику на ТОВ "БЗ ЗБВ" розкривають основні елементи облікової політики щодо виробничих запасів (табл. 5).

Класифікацію рахунків аналітичного обліку виробничих запасів на ТОВ "БЗ ЗБВ" будується ієрархічним методом класифікації з використанням послідовної системи кодів. Кожна позиція у класифікації рахунків аналітичного обліку містить цифровий код і назву відповідних класифікаційних угруповань. Структура коду та рахунки, які використовуються в обліку руху виробничих запасів, мають наступний вигляд зображений на рис. 1.

Порядок присвоєння номенклатури при оприбуткуванні виробничих запасів на ТОВ "БЗ ЗБВ" відображено в таблиці 6.

Для того, щоб визначити облікові номенклатури з бухгалтерського обліку виробничих запасів на ТОВ "БЗ ЗБВ", складають перелік усіх об'єктів, які мають бути зафіксовані в первинних документах.

Складський облік виробничих запасів ведеться в картках складського обліку, які відкривають в бухгалтерії ТОВ "БЗ ЗБВ" на кожен номенклатурний номер виробничого запасу і передають на склад. У них вказують номер складу, найменування виробничих запасів, номенклатурний номер, сорт, одиницю виміру, облікову ціну і так далі.

Аналітичні дослідження показників руху виробничих запасів, фінансової звітності ТОВ "БЗ ЗБВ" нада-

Таблиця 6. Порядок присвоєння номенклатурного номеру при оприбуткуванні виробничих запасів на ТОВ "БЗ ЗБВ"

Шаблон номенклатури матеріалу	Група виробничих запасів
201. Бетони	БМ 100; БМ 100 П-4; БМ 150; БМ 150 П-4; БМ 300; БМ 300W-4; БМ 300W-6; БМ 300W-6 П-4; інші
201. Розчини	М – 50; М – 75; М – 100; М – 150; М – 200; Вапняковий
201. Плити перекриття пустотні серії 1.141-1	ПК 90.12-8АтVт; ПК 85.12-8АтVт; ПК 74.12-8АтVт; ПК 63.12-8АтVт; ПК 49.12-8АтVт; інші
201. Плити плоскі серії ИИ 03.02	ПТП – 32-12; ПТП – 32-10; ПТП – 28-8; інші
201. Фундаментні блоки	ФБС – 24-3-6т; ФБС – 24-4-6т; ФБС – 12-5-6т; ФБС – 9-6-6т; ФБС – 9-5-6т; інші
209. Інші залізобетонні матеріали (ІЗБМ)	Стіжка С-1; Подушка МП – 1; Ложемент; інші

ють можливість оцінити ефективність використання виробничих запасів, їх якість, його платоспроможність і ліквідність, рівень фінансової стійкості й ділової активності, обсяги і якість дебіторської та кредиторської заборгованості.

Динаміку змін у структурі балансу та в структурі оборотних активів ТОВ "БЗ ЗБВ" за період 2014—2016 рр. на підставі даних фінансової звітності представимо на рисунку 2—3.

Здійснюючи аналіз діяльності підприємства ТОВ "БЗ ЗБВ" на кінець 2016 року можна відмітити такі зміни у структурі розміщення оборотних коштів підприємства, а саме: частка виробничих запасів у структурі активів підприємства збільшилась на 7,95% (з 12,03 до 19,98%), або на 1720,5 тис. грн, що свідчить про зростання виробничого потенціалу; частка готової продукції зменшилась на 6,94% (з 8,83 до 1,89%); дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зменшилась

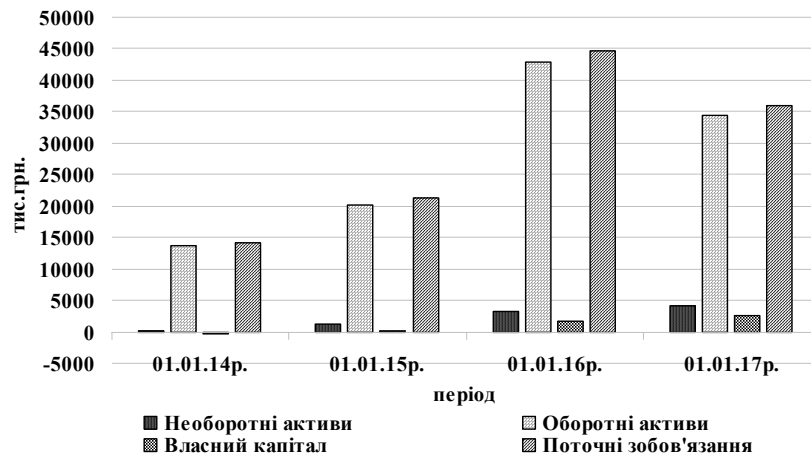

Рис. 2. Динаміка змін у структурі балансу ТОВ "БЗ ЗБВ" за період 2014—2016 рр.

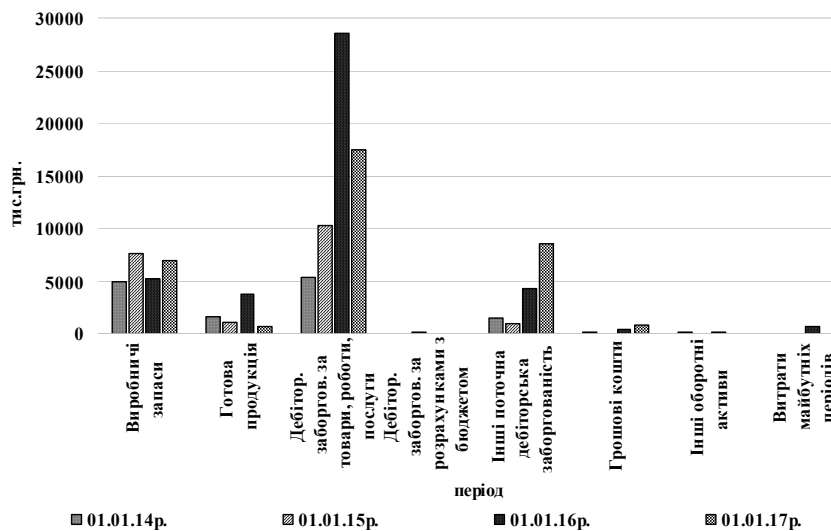

Рис. 3. Динаміка змін у структурі оборотних активів ТОВ "БЗ ЗБВ" за період 2014—2016 рр.

на 15,64% (з 66,39 до 50,75%); загальне зменшення дебіторської заборгованості у порівнянні з початком року дорівнює 20,39%.

Динаміку змін у складі виробничих запасів на ТОВ "БЗ ЗБВ" за період 2014—2016 рр. представимо на рис. 4.

Аналізуючи динаміку змін у складі виробничих запасів на ТОВ "БЗ ЗБВ" на підставі рисунку 4 можна відмітити, що станом на початок 2015 р. кількість виробничих запасів зросла на 3723,6 тис. грн в порівнянні

з 2014 р., але на початок 2016 р. їх кількість зменшилась на 2455,9 тис. грн У структурі виробничих запасів ТОВ "БЗ ЗБВ" сировина і матеріали займають 47,94% станом на 01.01.2014 р., але на 01.01.2015 р. їх частка зросла на 14,24% і склала 62,18%; станом на 01.01.2016 р. частка сировини і матеріалів зменшилась на 0,93% і склала 61,25%.

Для оцінки фінансового стану підприємства ТОВ "БЗ ЗБВ" необхідно розрахувати основні фінансові показники і коефіцієнти підприємства. Результати розра-

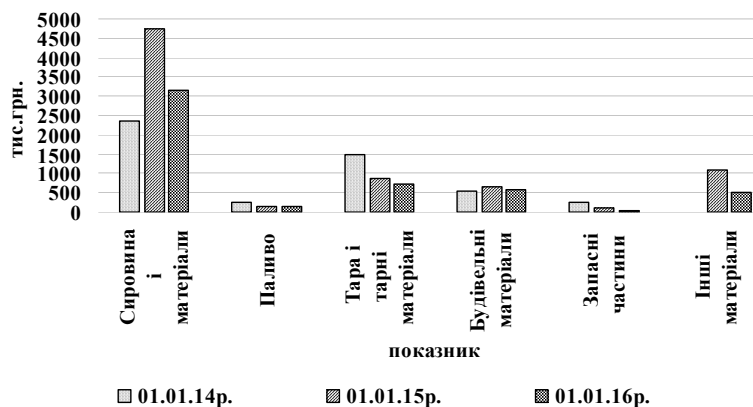

Рис. 4. Динаміка змін у складі виробничих запасів на ТОВ "БЗ ЗБВ" за період 2014—2016 рр.

Таблиця 7. Аналіз основних фінансових показників і коефіцієнтів ТОВ "БЗ ЗБВ" за 2016 р.

№	Найменування показника	Норм. знач.	Формула розрахунку	На 01.01. 2016 р	На 31.12. 2016 р	Відхилення
1	2	3	4	5	6	7
Показники оцінки майнового стану						
1	Загальна сума господарських засобів, що знаходяться в розпорядженні п/ва, тис. грн	-	БН	46249,70	38520,30	-7729,4
2	Частка необоротних активів в активах	-	НА/БН	0,07	0,11	0,04
3	Частка основних засобів в активах	-	ОЗ/БН	0,07	0,10	0,03
4	Частка основних засобів в необоротних активах	-	ОЗ/НА	0,97	0,98	0,01
5	Коефіцієнт зносу основних засобів	-	знос/первинна вартість ОЗ	0,21	0,28	0,07
6	Коефіцієнт придатності	-	залишкова вартість ОЗ/ первинна вартість ОЗ	0,79	0,72	-0,07
Показники фінансової стійкості						
1	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,5-0,8	ВК/БН	0,03	0,07	0,04
2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,2-0,5	ЗК/БН	0,97	0,93	-0,04
3	Коефіцієнт незалежності (2)	1,0-4,0	ВК/ЗК	0,04	0,07	0,03
4	Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	0,25-1	ЗК*/ВК	27,70	14,12	-13,58
5	Коефіцієнт фінансової залежності	1,25-2,0	БН/ВК	28,70	15,12	-13,58
6	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,05-0,10	ВОК/ВК	-1,05	-0,59	0,46
7	Коефіцієнт структури залученого капіталу		ДЗ/ЗК	0,00	0,00	0,00
8	Коефіцієнт інвестування	>1,0	ВК/НА	0,49	0,63	0,14
9	Коефіцієнт покриття запасів і затрат власними оборотними коштами	0,6-0,8	(ВК-НА)/ЗЗ	-0,19	-0,20	-0,01
10	Коефіцієнт прогнозу банкрутства	в динам.	(ОА+ВМ-ПЗ-ДМ)/БН	-0,04	-0,04	0
11	Коефіцієнт фінансової стійкості		ВК/(ПЗ+ДМ)	0,04	0,07	0,03
12	Співвідношення Дт- і Кт- заборгованості	< 1,0	ДБ/КЗ	0,73	0,73	0
Показники рентабельності						
1	Рентабельність майна (активів)	в динам.	ЧистПР/БН(с)*100	2,05	2,21	0,16
2	Рентабельність власного капіталу	в динам.	ЧистПР/ВК(с)*100	41,88	45,02	3,14
3	Рентабельність основних засобів	в динам.	ЧистПР/ОЗ(с)*100	24,36	26,19	1,83
4	Рентабельність продукції	в динам.	ЧистПР/ВирРП*100	2,27	2,16	-0,11
5	Рентабельність основної діяльності	в динам.	ЧистПР/СобРП*100	2,73	2,62	-0,11
6	Період окупності власного капіталу, міс.	-	ВК(с)/ЧистПР	2,39	2,22	-0,17
Показники ліквідності та платоспроможності						
1	Оборотний капітал, тис. грн	> 0	(ВК+ЗНВ+ДЗ)-НА	-1688,90	-1498,60	190,3
2	Власний оборотний (функціонуючий) капітал (ВОК), тис. грн	> 0	ВК+ДЗ-НА	-1688,90	-1498,60	190,3
3	Коефіцієнт маневреності функціонуючого капіталу		ГК/ВОК	-0,26	-0,53	-0,27
4	Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	-	ЧистД/ВОК	-22,73	-28,99	-6,26
5	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	2,0-2,5	(ОА+ВМ)/(ПЗ+ДМ)	0,96	0,96	0
6	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8-1,5	(ОА-ЗЗ+ВМ)/(ПЗ+ДМ)	0,76	0,75	-0,01
7	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25-0,3	ГК/(ПЗ+ДМ)	0,01	0,02	0,01
8	Частка оборотних активів в активах п/ва		ОА/БН	0,92	0,89	-0,03
9	Частка власних оборотних коштів в оборотних активах		ВОК/ОА	-0,04	-0,04	0
10	Частка виробничих запасів в оборотних активах		ЗЗ/ОА	0,21	0,22	0,01
11	Частка власних оборотних коштів у покритті запасів і затрат		ВОК/ЗЗ	-0,19	-0,20	-0,01

хунків станом на початок 2017 р. представимо в таблиці 7.

Аналізуючи фінансові показники і коефіцієнти підприємства ТОВ "БЗ ЗБВ" по роках, можна відмітити, що більшість показників за період 2014—2016 рр. не відповідають нормативним значенням, а саме:

— не відповідність показників фінансової стійкості свідчить про те, що підприємство не має достатньої фінансової забезпеченості безперервної основної діяльності. Крім цього, підприємство не здатне маневрувати власними коштами, так як їх недостатньо, у зв'язку з чим відсутнє достатньо забезпечення матеріальних оборотних засобів власними джерелами покриття;

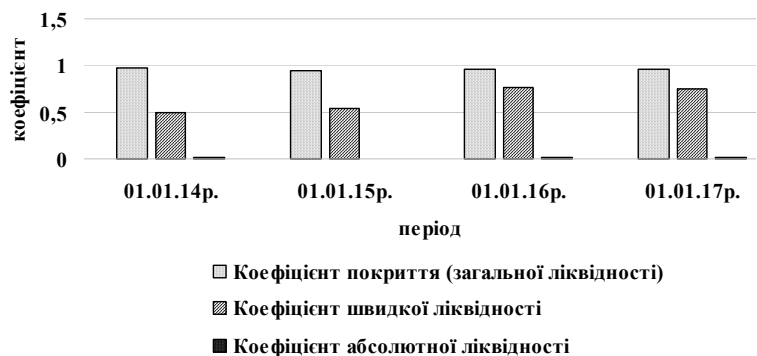

Рис. 5. Динаміка змін показників ліквідності ТОВ "БЗ ЗБВ" за період 2014—2016 рр.

Таблиця 8. Запропонований робочий план рахунків з обліку виробничих запасів на ТОВ "БЗ ЗБВ"

Рахунки та субрахунки 1	Назва рахунків і субрахунків 2
Клас 2	Запаси
Рахунок 20	Виробничі запаси
Субрахунок першого порядку	
201	Сировина й матеріали
202	Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби
203	Паливо
204	Тара й тарні матеріали
205	Будівельні матеріали
206	Матеріали, передані в переробку
207	Запасні частини
209	Інші матеріали
Субрахунок другого порядку	
201.1	Бетони
201.2	Розчини
201.3	Фундаментні блоки
Субрахунок третього порядку	
201.1.1	БМ 100
201.1.2	БМ 100 П-4
201.1.3	БМ 300
201.2.1	М - 75
201.2.2	М - 50
201.3.1	ФБС – 24-3-6т
201.3.2	ФБС – 24-4-6т
201.3.3	ФБС – 12-5-6т

— високий рівень недостачі ліквідності на ТОВ "БЗ ЗБВ" означає, що підприємство неспроможне погасити свої поточні борги і зобов'язання, що може спричинити його неплатоспроможність і банкрутство. Низький рівень платоспроможності на ТОВ "БЗ ЗБВ" забезпечено наявністю прострочених боргів бюджету, робітникам та іншим кредиторам;

— рентабельність майна, власного капіталу та основних засобів на кінець 2016 р. мають тенденцію до збільшення, але рентабельність продукції, основної діяльності знизилася. Стабільність фінансового стану ТОВ "БЗ ЗБВ" може бути відновлена за умови прискорення оборотності оборотних активів та їх зменшення на 1 грн чистого доходу, дотримання залишків у відповідності до визначених нормативів та збільшення робочого капіталу за рахунок прибутковості господарської діяльності.

Динаміку змін показників ліквідності ТОВ "БЗ ЗБВ" по роках представлено на рисунку 5.

З метою побудови ефективної діяльності ТОВ "БЗ ЗБВ" та якості обліку виробничих запасів на підприємстві можна запропонувати стадії документообігу з обліку виробничих запасів, які включають в себе технологію обробки даних та організацію етапів обігу документів:

— стадія первинного обліку повинна прискорювати передачу первинних документів з обліку виробничих запасів до бухгалтерії ТОВ "БЗ ЗБВ";

— на стадії поточного обліку виробничих запасів здійснюється бухгалтерська обробка значної кількості інформації щодо руху виробничих запасів ТОВ "БЗ ЗБВ";

— стадія підсумкового обліку виробничих запасів передбачає заощадження коштів та часу на правильне складання звітних облікових реєстрів у передбачені терміни на ТОВ "БЗ ЗБВ".

Стадії якості облікових робіт з виробничими запасами та їх технології проведення необхідно розробляти в бухгалтерії ТОВ "БЗ ЗБВ", узгоджувати з керівником підприємства та іншими структурними підрозділами.

З метою підвищення аналітичності облікових робіт з виробничими запасами на ТОВ "БЗ ЗБВ" можна запропонувати робочий план рахунків, який розроблений на підставі діючого плану рахунків (табл. 8).

Достовірна і своєчасна інформація, яка надходить з бази даних підприємства, є необхідною для оперативного управління виробничими запасами ТОВ "БЗ ЗБВ". Аналізуючи використання виробничих запасів на ТОВ "БЗ ЗБВ", потрібно перевірити правильність складання плану матеріально-технічного постачання, а пізніше його виконання за обсягом, номенклатурою, термінами.

Для покращення фінансового стану підприємства необхідно проаналізувати забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та ефективність їх використання, чим нижчим є забезпеченість підприємства виробничими запасами та ефективність їх використання, тим нижчими є показники фінансового стану.

ВИСНОВКИ

На підставі аналізу підходів до трактування терміну "виробничі запаси" визначено розбіжність поглядів економістів-науковців, відсутність системного підходу до розуміння терміну "виробничі запаси" у вчених. У результаті дослідження підходів до трактування поняття "виробничі запаси" визначено їх місце в системі категорійного апарату бухгалтерського обліку та надано власне визначення даного поняття, зокрема під виробничими запасами слід розуміти сукупність предметів праці, які знаходяться у складі оборотних активів у вигляді запасів основних та допоміжних матеріалів на складах, а також палива, запасних частин, зворотних відходів, тари та інших матеріалів, які призначені для використання як у виробничому процесі, так і для будь-яких інших потреб підприємства, у кожному операційному циклі передаючи свою вартість на собівартість готової продукції, робіт, послуг, облік яких ведеться на рахунках другого класу.

Результатами наукової статті є сформований комплексний підхід до обліку виробничих запасів на ТОВ "БЗ ЗБВ" та здійснена оцінка фінансового стану підприємства, на підставі якого сформовані пропозиції щодо вдосконалення обліку виробничих запасів та оцінки фінансового стану ТОВ "БЗ ЗБВ".

Література:

1. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни / Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. — К.: Знання-Прес, 2006. — 287 с.
2. Бабіч В.В. Фінансовий облік (облік активів): навч. посіб. / В.В. Бабіч, С.В. Сагова. — К.: КНЕУ, 2006. — 282 с.
3. Безруких П.С. Бухгалтерський учет / П.С. Безруких. — М.: Бухгалтерський учет, 2002. — 719 с.
4. Бутинець Т.А. Бухгалтерський облік: навч. посібник / Т.А. Бутинець, Л.В. Чижевська, С.Л. Береза. — Житомир, ЖІТІ, 2004. — 672 с.
5. Довга Т.А. Роль та місце аналізу виробничих запасів в системі управління ресурсним потенціалом підприємства / Т.А. Довга. — Молодий вчений. — № 5 (20). — Ч. 1. — 2015. — С. 130—134.
6. Іваниенко В.В. Финансовый анализ: учеб. пособие. / В.В. Іваниенко. — [2-е изд.] — Х.: ИД "ИНЖЕК", 2003. — 176 с.
7. Кужельний М.В. Теорія бухгалтерського обліку: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / М.В. Кужельний, В.Г. Лінник. — К.: КНЕУ, 2006. — 576 с.
8. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: навч. посібник / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. — К.: Каравелла, 2005. — 560 с.
9. Лень В.С. Бухгалтерський облік в Україні: основні та практика: навч. посібник / В.С. Лень, В.В. Гливенко. — К.: ЦУЛ, 2006. — 556 с.
10. Ловінська Л.Г. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни "Бухгалтерський облік" / Л.Г. Ловінська, Л.В. Жилкіна, О.М. Голенко. — К.: КНЕУ, 2005. — 370 с.
11. Новодворский В.Д. Бухгалтерський учет производственных ресурсов (Вопросы теории и практики) / В.Д. Новодворский. — М.: Финансы и статистика, 1989. — 284 с.
12. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти) / М.С. Пушкар. — Тернопіль: Економічна думка, 2002. — 422 с.
13. Сахарцева І.І. Теоретико-методологічні аспекти формування програм аудиту: Монографія / І.І. Сахарцева. — Київ: Кондор, 2005. — 374 с.
14. Стельмашук А.М. Бухгалтерський облік: навч. посібник / А.М. Стельмашук, П.С. Смоленюк. — К.: Центр учбової літератури 2007. — 528 с.
15. Федченко Т.В. Теоретичні аспекти аналізу виробничих запасів підприємства / Т.В. Федченко, М.С. Махов [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.sworld.education/konfer27/100.pdf>
16. Чебанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік: посібник / Н.В. Чебанова, Ю.А. Василенко. — К.: Вид. Центр "Академія", 2002 — 672 с.

17. Шве́ц И.Б. Управление производственными запасами на предприятии: монография / И.Б. Шве́ц, И.А. Бондарева. — НАН Украины. Ин-т экономики пром-ти. — Донецк, 2003. — 182 с.

References:

1. Azarenkova, H.M. (2006), *Finansy pidpriemstv* [Finances of enterprises], Znannia-Pres, Kyiv, Ukraine.
2. Babich, V.V. (2006), *Finansovyy oblik (oblik aktyviv)* [Financial accounting (asset accounting)], KNEU, Kyiv, Ukraine.
3. Bezrukih, P.S. (2002), *Buhgalterskij uchet* [Accounting], Buhgalterskij uchet, Moscow, Russia.
4. Butynets', T.A. (2004), *Bukhhalters'kyj oblik* [Accounting], ZhITI, Zhytomyr, Ukraine.
5. Dovha, T.A. (2015), "The role and place of analysis of inventory in the management system of resource potential of the enterprise", *Molodyj vchenyj*, vol. 5 (20), no. 1, pp. 130—134.
6. Ivanienko, V.V. (2003), *Finansovyy analiz* [Financial Analysis], ID "INZhEK", Kharkiv, Ukraine.
7. Kuzhel'nyj, M.V. (2006), *Teoriia bukhalters'koho obliku* [Theory of accounting], KNEU, Kyiv, Ukraine.
8. Kulakovs'ka, L.P. (2005), *Orhanizatsiia i metodyka audytu* [Organization and method of audit], Karavella, Kyiv, Ukraine.
9. Len', V.S. (2006), *Bukhhalters'kyj oblik v Ukraini: osnovy ta praktyka* [Accounting in Ukraine: Fundamentals and Practice], TsUL, Kyiv, Ukraine.
10. Lovins'ka, L.H. (2005), *Navchal'no-metodychnyj posibnyk dlia samostijnoho vyvchennia dystsypliny "Bukhhalters'kyj oblik"* [Educational and methodical manual for independent study of the discipline "Accounting"], KNEU, Kyiv, Ukraine.
11. Novodvorskiy, V.D. (1989), *Buhgalterskij uchet proizvodstvennyh resursov (Voprosy teorii i praktiki)* [Accounting of production resources (theory and practice questions)], *Finansy i statistika*, Moscow, Russia.
12. Pushkar, M.S. (2002), *Tendentsii ta zakonmirnosti rozvytku bukhalters'koho obliku v Ukraini (teoretyko-metodolohichni aspekty)* [Trends and regularities of accounting development in Ukraine (theoretical and methodological aspects)], *Ekonomichna dumka*, Ternopil, Ukraine.
13. Sakhartseva, I.I. (2005), *Teoretyko-metodolohichni aspekty formuvannia proqram audytu* [Theoretical and methodological aspects of software auditing], *Kondor*, Kyiv, Ukraine.
14. Stel'maschuk A.M. (2007), *Bukhhalters'kyj oblik* [Accounting], *Tsentr uchbovoi literatury*, Kyiv, Ukraine.
15. Fedchenko, T.V. "Theoretical aspects of the analysis of the enterprise's inventory", available at: <http://www.sworld.education/konfer27/100.pdf> (Accessed 15 Oct 2017).
16. Chebanova N.V. (2002), *Bukhhalters'kyj finansovyy oblik* [Accounting financial accounting], *Vyd. Tsentr "Akademiia"*, Kyiv, Ukraine.
17. Shvec, I.B. (2003), *Upravlenie proizvodstvennymi zapasami na predpriyatii* [Management of industrial stocks in the enterprise], *NAN Ukrainy. In-t jekonomiki prom-ti, Donetsk*, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 26.12.2017 р.